

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HOÀ BÌNH
TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM

SÁNG KIẾN

**Biện pháp hướng dẫn sinh viên cao đẳng GDMN lựa chọn một số
giá trị văn hoá truyền thống trong xây dựng chủ đề
môn Chương trình giáo dục mầm non - Phát triển và tổ chức
thực hiện chương trình giáo dục mầm non**

Tác giả: Đặng Hoàng Hà
Đơn vị: Khoa Mầm non

Hoà Bình, tháng 5 năm 2024

MỤC LỤC

Nội dung	Trang
CHƯƠNG 1 : TỔNG QUAN.....	1
1.1. Cơ sở lý luận.....	1
1.2. Phương pháp tiếp cận.....	2
1.3. Mục tiêu cần đạt được.....	2
<i>1.3.1. Đối với sinh viên.....</i>	<i>2</i>
<i>1.3.2. Đối với khoa Mầm non và nhà trường.....</i>	<i>3</i>
CHƯƠNG 2: MÔ TẢ SÁNG KIẾN.....	4
2.1. Nêu vấn đề của sáng kiến.....	4
<i>2.1.1. Các khái niệm liên quan đến sáng kiến.....</i>	<i>4</i>
<i>2.1.1.1. Khái niệm văn hóa truyền thống</i>	<i>4</i>
<i>2.1.1.2. Khái niệm chương trình giáo dục mầm non.....</i>	<i>5</i>
<i>2.1.1.3. Khái niệm chủ đề trong GDMN.....</i>	<i>5</i>
<i>2.1.1.4. Khái niệm giáo dục tích hợp theo chủ đề trong GDMN.....</i>	<i>6</i>
<i>2.1.1.5. Khái niệm phát triển chương trình giáo dục mầm non.....</i>	<i>6</i>
<i>2.1.1.6. Khái niệm sơ đồ tư duy.....</i>	<i>6</i>
<i>2.1.2. Khảo sát nhu cầu hướng dẫn lựa chọn giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường để xây dựng kế hoạch chủ đề trong giáo dục mầm non</i>	<i>7</i>
2.2. Biện pháp hướng dẫn sinh viên lựa chọn giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường để xây dựng kế hoạch chủ đề quê hương nhằm phát triển và thực hiện chương trình giáo dục mầm non lớp mẫu giáo lớn 5-6 tuổi	8
<i>2.2.1. Định hướng đề xuất biện pháp.....</i>	<i>8</i>
<i>2.2.2. Nguyên tắc đề xuất biện pháp.....</i>	<i>9</i>
<i>2.2.3. Đề xuất biện pháp.....</i>	<i>9</i>
<i>2.2.3.1. Hướng dẫn sinh viên lựa chọn một số giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Mường ở Hòa Bình trong xây dựng hoạch chủ đề quê hương nhằm phát triển</i>	<i>9</i>

<i>và thực hiện chương trình giáo dục mầm non lớp mẫu giáo lớn 5-6 tuổi .theo hình thức sơ đồ tư duy.....</i>	
<i>2.2.3.2. Hướng dẫn sinh viên tìm hiểu thông tin chi tiết về các thành tố văn hoá truyền thống dân tộc Mường ở Hoà Bình.....</i>	11
<i>2.2.3.3. Hướng dẫn sinh lập kế hoạch xây dựng chủ đề từ việc lựa chọn yếu tố văn hoá truyền thống của dân tộc Mường trong giáo dục mầm non</i>	12
2.3. Khả năng áp dụng, nhân rộng sáng kiến.....	17
CHƯƠNG 3: KẾT LUẬN, ĐỀ XUẤT, KIẾN NGHỊ.....	18
3.1. Kết luận.....	18
3.2. Đề xuất, kiến nghị.....	18
Tài liệu tham khảo.....	20

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

TT	Tên gọi	Chữ viết tắt
1	Cao đẳng giáo dục mầm non	CĐGDMN
2	Chương trình và phát triển chương trình giáo dục mầm non	CT&PTCTGDMN
3	Sinh viên	SV
4	Xây dựng kế hoạch	XDKH

Chương I. TỔNG QUAN

1.1. Lí do chọn sáng kiến

Giáo dục mầm non có vai trò, nhiệm vụ đặc biệt quan trọng, đặt nền móng cho sự hình thành và phát triển nhân cách của con người. Giáo dục cho trẻ mầm non phát triển toàn diện là một trong những mục tiêu, nhiệm vụ cơ bản mà các nhà giáo dục mầm non hướng tới. Dạy học theo chủ đề là một trong nhiều hình thức tìm hiểu các đối tượng, đơn vị kiến thức, nội dung bài học....có sự giao thoa, tương đồng lẫn nhau, dựa trên cơ sở các mối liên hệ về lí luận và thực tiễn được đề cập đến trong các môn học hoặc trong các học phần của môn học đó (tức là con đường tích hợp từ những nội dung từ một số đơn vị, bài học, môn học có liên hệ với nhau) làm thành nội dung bài học trong một chủ đề có ý nghĩa hơn, thực tế hơn, nhờ đó trẻ mẫu giáo có thể nhận diện được nhiều nội đối tượng hoạt động học tập. Chủ đề có thể cụ thể, trừu tượng, có thể mang tính địa phương, mang tính chung. Trẻ càng nhỏ thì chủ đề càng phải cụ thể, gần gũi, mang tính địa phương, có quy mô nhỏ để trẻ có thể liên hệ với những hiểu biết và kinh nghiệm đã có của mình. Dạy học theo chủ đề có sự kết hợp giữa mô hình dạy học truyền thống với các phương tiện kỹ thuật hiện đại sẽ góp phần tích cực tạo lên hứng thú học tập cho trẻ mẫu giáo.

Trong chương trình đào tạo sinh viên ngành cao đẳng giáo dục mầm non, học phần Cơ sở văn hoá Việt Nam cung cấp cho sinh viên những kiến thức cơ sở về văn hoá truyền thống Việt Nam. Đó chính là căn cứ để sinh viên nhận diện các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc và vận dụng trong việc xây dựng kế hoạch chủ đề dạy học cho trẻ mầm non trong học phần Chương trình giáo dục mầm non - Phát triển chương trình giáo dục mầm non. Tuy nhiên, để lựa chọn được các giá trị văn hoá truyền thống phù hợp với từng độ tuổi mẫu giáo bé, mẫu giáo nhỡ và mẫu giáo lớn đòi hỏi người xây dựng kế hoạch chủ đề cần biết phân loại, sắp xếp các đơn vị kiến thức phù hợp.

Sinh viên ngành CDGD mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hòa Bình có số lượng sinh viên là người dân tộc thiểu số như Mường, Thái, Dao, Tày, Hmông... Tuy nhiên, dân tộc Mường chiếm số lượng chủ yếu. Do vậy việc lựa chọn các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Mường ở tỉnh Hòa Bình vào việc xây dựng các chủ đề

giáo dục cho trẻ ở bậc học mầm non là điều cần thiết. Thông qua các chủ đề giáo dục về văn hóa truyền thống đó, người giáo viên mầm non sẽ giúp cho trẻ mẫu giáo biết yêu quý, trân trọng nét đẹp trong đời sống văn hóa dân tộc Mường ở Hòa Bình.

Để giúp sinh viên ngành CDGD mầm non xây dựng chủ đề dạy học phù hợp với đặc điểm văn hoá địa phương, cụ thể là văn hóa truyền thống của dân tộc Mường, người viết xin mạnh dạn đề xuất sáng kiến kinh nghiệm “Biện pháp hướng dẫn sinh viên cao đẳng GDMN lựa chọn một số giá trị văn hoá truyền thống trong xây dựng chủ đề trong môn Chương trình giáo dục mầm non - Phát triển và tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non”. Tuy nhiên trong phạm vi khuôn khổ nội dung sáng kiến kinh nghiệm, người viết tập trung hướng dẫn sinh viên lựa chọn các giá trị văn hoá truyền thống về ẩm thực, nhà ở, trang phục, lễ hội, nhạc cụ, trò chơi dân gian, dân ca, dân vũ của dân tộc Mường ở tỉnh Hoà Bình xây dựng kế hoạch chủ đề quê hương đất nước cho trẻ mẫu giáo lớn 5-6 tuổi.

1.2. Phương pháp tiếp cận

Để thực hiện nội dung sáng kiến kinh nghiệm, người viết sử dụng những phương pháp tiếp cận sau:

- Phương pháp nghiên cứu lí luận
- Phương pháp nghiên cứu thực tiễn
- Phương pháp quan sát, luyện tập, thực hành, đàm thoại
- Phương pháp thống kê

1.3. Mục tiêu cần đạt được

Sáng kiến kinh nghiệm “Biện pháp hướng dẫn sinh viên cao đẳng giáo GDMN lựa chọn văn hoá truyền thống trong xây dựng chủ đề môn Chương trình giáo dục mầm non - Phát triển và tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non” cần đạt được các mục tiêu sau:

1.3.1. Đối với sinh viên

- Sinh viên thiết lập được sơ đồ tư duy các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Mường.

- Sinh viên lựa chọn được các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Mường trong xây dựng chủ đề môn Chương trình giáo dục mầm non - Phát triển và tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non nhằm phát triển các mục tiêu:

- + Mục tiêu phát triển thể chất
- + Mục tiêu phát triển nhận thức
- + Mục tiêu phát triển ngôn ngữ
- + Mục tiêu phát triển tình cảm - xã hội
- + Mục tiêu phát triển thẩm mỹ

1.3.2. Đối với khoa Mầm non và nhà trường: Nghiên cứu thành công sáng kiến, là nguồn tài liệu tham khảo cho giảng viên dạy ngành CDGD Mầm non

Chương II. MÔ TẢ SÁNG KIẾN

2.1. Nêu vấn đề của sáng kiến

2.1.1. Các khái niệm liên quan đến sáng kiến

2.1.1.1. Khái niệm văn hóa truyền thống

Văn hóa truyền thống: Văn hóa truyền thống là một khái niệm rộng, bao gồm toàn bộ đời sống văn hóa của người dân được sáng tạo, thực hành từ trong truyền thống đến hiện nay; được xác định là nguồn lực nội sinh có ý nghĩa quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Văn hóa truyền thống hay giá trị văn hóa truyền thống chính là sự kết tinh tất cả những gì tốt đẹp nhất qua dòng chảy lịch sử của dân tộc để làm nên bản sắc riêng, được truyền lại cho các thế hệ sau và theo thời gian sẽ được bổ sung các giá trị mới.

Văn hóa truyền thống có vai trò to lớn trong việc xây dựng hệ giá trị văn hóa và chuẩn mực con người Việt Nam hiện nay. Vì vậy, việc kế thừa giá trị văn hóa truyền thống trong xây dựng hệ giá trị văn hóa và chuẩn mực con người trong xã hội hiện đại sẽ là tất yếu khách quan, đồng thời là công việc thường xuyên, lâu dài, kiên trì, bền bỉ của tất cả chúng ta.

Trong hoạt động giáo dục nói chung và giáo dục mầm non nói riêng, việc giáo dục các giá trị văn hóa truyền thống của địa phương, của đất nước có ý nghĩa quan trọng đến việc tuyên truyền, giáo dục thế hệ trẻ trân trọng và bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc. Việc giáo dục chủ đề liên quan đến văn hóa truyền thống cho trẻ em lứa tuổi mầm non cần phải được lựa chọn các đối tượng văn hóa truyền thống phù hợp với khả năng nhận thức của trẻ. Xây dựng chủ đề liên quan đến văn hóa truyền thống đòi hỏi người giáo viên phải có sự am hiểu về các giá trị văn hóa truyền thống của địa phương, của dân tộc, trên cơ sở đó có thể lựa chọn các đối tượng văn hóa truyền thống hấp dẫn, thú vị, dễ thực hiện khi đưa vào chương trình giảng dạy cho trẻ mầm non. Văn hóa truyền thống bao gồm 2 loại hình văn hóa vật thể (văn hóa vật chất) và văn hóa phi vật thể (văn hóa tinh thần).

-Văn hóa vật thể là tổng thể những sản phẩm vật chất do con người sáng tạo ra trong quá trình sinh sống và phát triển trên lãnh thổ Việt Nam. Nó bao gồm nhiều lĩnh

vực như: nhà ở, các công trình kiến trúc công cộng, trang phục, ẩm thực, nghệ thuật thủ công, công cụ lao động sản xuất...

- Văn hóa phi vật thể là một kho tàng vô cùng phong phú và đa dạng, bao gồm những sản phẩm tinh thần được lưu giữ và truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác bằng truyền miệng, truyền nghề, trình diễn và các hình thức khác. Nó thể hiện bản sắc văn hóa của cộng đồng, dân tộc và góp phần tạo nên sự đa dạng cho nền văn hóa nước ta như dân ca, dân vũ, âm nhạc, văn học dân gian, lễ hội...

Dân tộc Mường sống tập trung ở các tỉnh Hòa Bình, Phú Thọ, Ninh Bình, Thanh Hóa, trong đó Hòa Bình là tỉnh có tỷ lệ dân số là dân tộc Mường chiếm số lượng chủ yếu (theo số liệu thống kê ngày 1/4/2019 là 63,3%).

Các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường là tài sản vô giá gắn kết cộng đồng dân tộc Việt Nam. Người Mường ở Hòa Bình đã sáng tạo ra những giá trị văn hóa độc đáo từ phong tục, tập quán, tín ngưỡng, ẩm thực, dân ca, tục ngữ, lễ hội, tri thức dân gian, Mo Mường, ẩm thực, nhà ở, trang phục vv... đã góp phần quan trọng tạo lên bức tranh văn hóa đa dạng của văn hóa Việt Nam.

2.1.1.2. Khái niệm chương trình giáo dục mầm non

Chương trình Giáo dục Mầm non (GDMN) được thiết lập như một chương trình khung, mang tính mở và phản ánh mục tiêu cốt lõi của GDMN. Nó xác định các nội dung cơ bản, phương pháp giáo dục và tiêu chuẩn đánh giá sự phát triển của trẻ. Chương trình GDMN này bao gồm các yếu tố cốt lõi và được thiết kế để thích ứng với từng địa phương, vùng miền, dựa trên kinh nghiệm thực tế và năng lực của trẻ, đồng thời bám sát vào ngữ cảnh cụ thể của mỗi nơi.

Theo đó, chương trình này đóng vai trò quan trọng trong việc hướng dẫn và quản lý hoạt động chăm sóc và giáo dục trẻ em tại các cơ sở giáo dục mầm non trên toàn quốc. Ngoài ra, nó cũng đóng vai trò cơ sở cho việc đào tạo và bồi dưỡng giáo viên mầm non, cũng như trong việc nâng cao cơ sở vật chất và đảm bảo điều kiện thực hiện chương trình mầm non một cách chất lượng.

2.1.1.3. Khái niệm chủ đề trong GDMN

Chủ đề trong GDMN được hiểu là một phần nội dung kiến thức, kỹ năng cùng phản ánh về một vấn đề nào đó mà trẻ có thể tìm hiểu, khám phá và học theo nhiều cách khác nhau dưới sự tổ chức hướng dẫn của giáo viên trong một khoảng thời gian

thích hợp. Chủ đề có thể rộng hoặc hẹp. Một chủ đề lớn có thể bao gồm nhiều chủ đề nhỏ. Chủ đề có thể trừu tượng nhưng cũng có thể cụ thể, có thể mang tính địa phương nhưng cũng có thể mang tính chung. Tùy thuộc vào điều kiện thực tiễn của mỗi nhà trường mầm non có thể xây dựng hệ thống các chủ đề phù hợp như: chủ đề trường mầm non, chủ đề bản thân, chủ đề gia đình, chủ đề thế giới thực vật, chủ đề hiện tượng tự nhiên, chủ đề quê hương, đất nước, Bác Hồ kính yêu...

2.1.1.4. Khái niệm giáo dục tích hợp theo chủ đề trong GDMN

Khái niệm tích hợp: Tích hợp không chỉ là đặt cạnh nhau, liên kết với nhau mà là thâm nhập, đan xen các đối tượng hay các bộ phận của một đối tượng vào nhau, tạo thành một chỉnh thể. Trong đó, không những các giá trị của từng bộ phận được bảo tồn và phát triển mà đặc biệt là ý nghĩa thực tiễn của toàn bộ cái chỉnh thể đó được tăng lên.

Khái niệm tích hợp theo chủ đề là việc tổ chức các hoạt động xoay quanh nội dung một chủ đề nào đó giúp giáo viên tìm ra các cách dạy mới, sáng tạo hơn và đạt hiệu quả tốt nhất.

2.1.1.5. Khái niệm phát triển chương trình giáo dục mầm non

Phát triển chương trình giáo dục mầm non được hiểu là quá trình nghiên cứu, thiết kế, xây dựng và quản lý chương trình giáo dục ho bậc học mầm non. Phát triển chương trình có thể là việc nghiên cứu, xây dựng một chương trình hoàn toàn mới và cũng có thể là nghiên cứu, xây dựng chương trình thay thế cho chương trình giáo dục đã cũ, không còn phù hợp và không đáp ứng được yêu cầu giáo dục trong mỗi giai đoạn phát triển của xã hội. Trên cơ sở khu chương trình của Bộ Giáo dục và đào tạo, mỗi trường tự xây dựng chương trình giáo dục phù hợp với điều kiện của nhà trường và địa phương nhưng vẫn phải đảm bảo được mục tiêu đề ra.

2.1.1.6. Khái niệm sơ đồ tư duy

Sơ đồ tư duy là một công cụ giúp ghi chú thông tin, diễn giải các ý tưởng thông minh, trực quan qua việc sử dụng từ ngữ ngắn gọn cùng hình ảnh bắt mắt. Từ đây, người xem sẽ dễ dàng tiếp cận và ghi nhớ nội dung truyền tải một cách nhanh chóng.

Sơ đồ tư duy có yêu cầu khá đơn giản, bao gồm từ khóa chính hay chủ đề ở vị trí trung tâm. Từ đây sẽ phát triển thành các nhánh xung quanh là các nội dung con, liên quan mật thiết với nội dung chính. Sơ đồ tư duy sẽ được trình bày với nhánh tùy theo khả năng sáng tạo của người làm.

Khi xu hướng tự học phát triển như hiện nay, sơ đồ tư duy chính công cụ hỗ trợ mang lại nhiều lợi ích nhất. Sơ đồ tư duy sẽ giúp giáo viên có thể trình bày các khái niệm trong lớp học rõ ràng, tập trung vào các vấn đề trọng tâm đồng thời cung cấp được cách nhìn tổng quan về chủ đề. Thay vì phải ghi chép tất cả những nội dung vào vở, người học có thể tự mình sáng tạo nên các sơ đồ tư duy về từng chủ đề đã học. Với những lợi ích trên, sơ đồ tư duy chắc chắn sẽ dần thay thế phương pháp ghi chép truyền thống, kiểu học thuộc lòng để mang lại hiệu quả cao trong học tập, phát triển tư duy toàn diện.

Sơ đồ tư duy có các dạng sau: Sơ đồ tư duy vòng tròn, sơ đồ cây, sơ đồ tư duy bong bóng, sơ đồ tư duy mạng nhện, các phần mềm hỗ trợ vẽ sơ đồ tư duy trên máy tính...

2.1.2. Khảo sát nhu cầu hướng dẫn lựa chọn giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường để xây dựng kế hoạch chủ đề trong giáo dục mầm non.

- Đối tượng khảo sát: 78 sinh viên lớp CDMN K30 A, B
- Thời gian khảo sát: Tháng 3 năm 2024
- Số lần khảo sát: 01
- Kết quả khảo sát:

Nội dung khảo sát	Mức độ nhu cầu					
	Rất cần thiết		Cần thiết		Không cần thiết	
	Số lượng	%	Số lượng	%	Số lượng	%
Tìm hiểu giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường nhằm xây dựng chủ đề trong giáo dục mầm non	67	85,8	9	11,5	2	2,5
Xác định mục tiêu chủ đề	20	25,6	50	64,1	18	23,0
Cách xây dựng mạng nội dung theo sơ đồ tư duy	65	83,3	9	11,5	4	5,1
Xây dựng mạng hoạt động theo sơ đồ tư duy	65	83,3	11	16,7	2	2,5
Tổ chức thực hiện chủ đề	25	32,0	47	60,2	6	7,6

Bảng 1. Tổng hợp kết quả khảo sát

Từ kết quả khảo sát trên, chúng tôi có nhận xét sau:

***Thuận lợi:**

- Sinh viên về cơ bản có nhu cầu được hướng dẫn lựa chọn các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường nhằm đưa vào nội dung giảng dạy cho trẻ mầm non.
- Đa số sinh viên đã biết cách xác định mục tiêu chủ đề và biết tổ chức thực hiện chủ đề.

***Khó khăn**

- Sinh viên chưa biết cách xây dựng mạng nội dung, mạng hoạt động theo sơ đồ tư duy.
- Một số lượng nhỏ sinh viên chưa thực sự coi việc lựa chọn các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường để xây dựng chủ đề trong giáo dục mầm non là cần thiết.

***Phân tích nguyên nhân của tồn tại**

- Sinh viên chưa xác định rõ các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường một cách hệ thống.
- Sinh viên chưa biết lựa chọn nội dung văn hóa truyền thống nào phù hợp với từng độ tuổi trẻ mẫu giáo để xây dựng chủ đề trong giáo dục mầm non.
- Một số sinh viên còn nhầm lẫn các yếu tố văn hóa truyền thống của dân tộc Mường với các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Kinh hoặc dân tộc Thái.
- Một số sinh viên không phải là dân tộc Mường nên còn chưa thật sự hứng thú với các giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường.

2.2. Biện pháp hướng dẫn sinh viên lựa chọn giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường để xây dựng kế hoạch chủ đề quê hương nhằm phát triển và thực hiện chương trình giáo dục mầm non lớp mẫu giáo lớn 5-6 tuổi.

2.2.1. Định hướng đề xuất biện pháp

- Các biện pháp đề xuất nhằm quán triệt mục tiêu lựa chọn các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường trong xây dựng chủ đề quê hương đất nước. Trọng tâm của biện pháp là phát huy được tính tích cực của sinh viên trong việc hiểu rõ các giá trị văn hóa truyền thống và biết lựa chọn các giá trị văn hóa đó vào thực tiễn dạy học tại trường mầm non.
- Các bước tổ chức xây dựng chủ đề phải tôn trọng nội dung Chương trình giáo dục mầm non - Tổ chức và thực hiện chương trình giáo dục mầm non theo khung chương trình của Bộ giáo dục và đào tạo.

- Chú ý năng lực huy động kiến thức trong học phần Cơ sở văn hóa Việt Nam, huy động kiến thức từ kinh nghiệm tự học học, tự nghiên cứu các tài liệu liên quan và trong thực tế của dòng chảy văn hóa truyền thống của dân tộc Mường ở Hòa Bình.

2.2.2. Nguyên tắc đề xuất biện pháp

- Các biện pháp đề xuất nhằm quán triệt mục tiêu xây dựng chủ đề. Nguyên tắc này đòi hỏi biện pháp đề xuất phải hướng vào mục tiêu đã đề ra, hướng vào việc giúp sinh viên lựa chọn các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường trong xây dựng chủ đề.

- Các biện pháp đề xuất phải đảm bảo tính thực tiễn. Nguyên tắc này đòi hỏi các biện pháp đề xuất phải bám sát thực tiễn chương trình giáo dục mầm non thời điểm hiện tại. Đồng thời các giá trị văn hóa truyền thống được lựa chọn phải đảm bảo rằng các giá trị văn hóa truyền thống đó đã và đang tồn tại trong đời sống văn hóa dân tộc Mường ở tỉnh Hòa Bình.

- Các biện pháp đề xuất đề xuất phải đảm bảo tính khả thi. Các biện pháp đề xuất phải thực hiện được trong thực tế giảng dạy trong công việc của người giáo viên mầm non.

2.2.3. Đề xuất biện pháp

2.2.3.1. Hướng dẫn sinh viên lựa chọn một số giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Mường ở Hòa Bình trong xây dựng hoạch chủ đề quê hương nhằm phát triển và thực hiện chương trình giáo dục mầm non lớp mẫu giáo lớn 5-6 tuổi, theo hình thức sơ đồ tư duy.

Các giá trị văn hóa truyền thống gồm nhiều thành tố khác nhau, do đó cần lựa chọn cách vẽ sơ đồ tư duy dễ hiểu, khoa học, thuận tiện cho việc ghi nhớ và chọn lựa thông tin để xây dựng các chủ đề phù hợp với mục tiêu giáo dục cần thực hiện theo các bước sau:

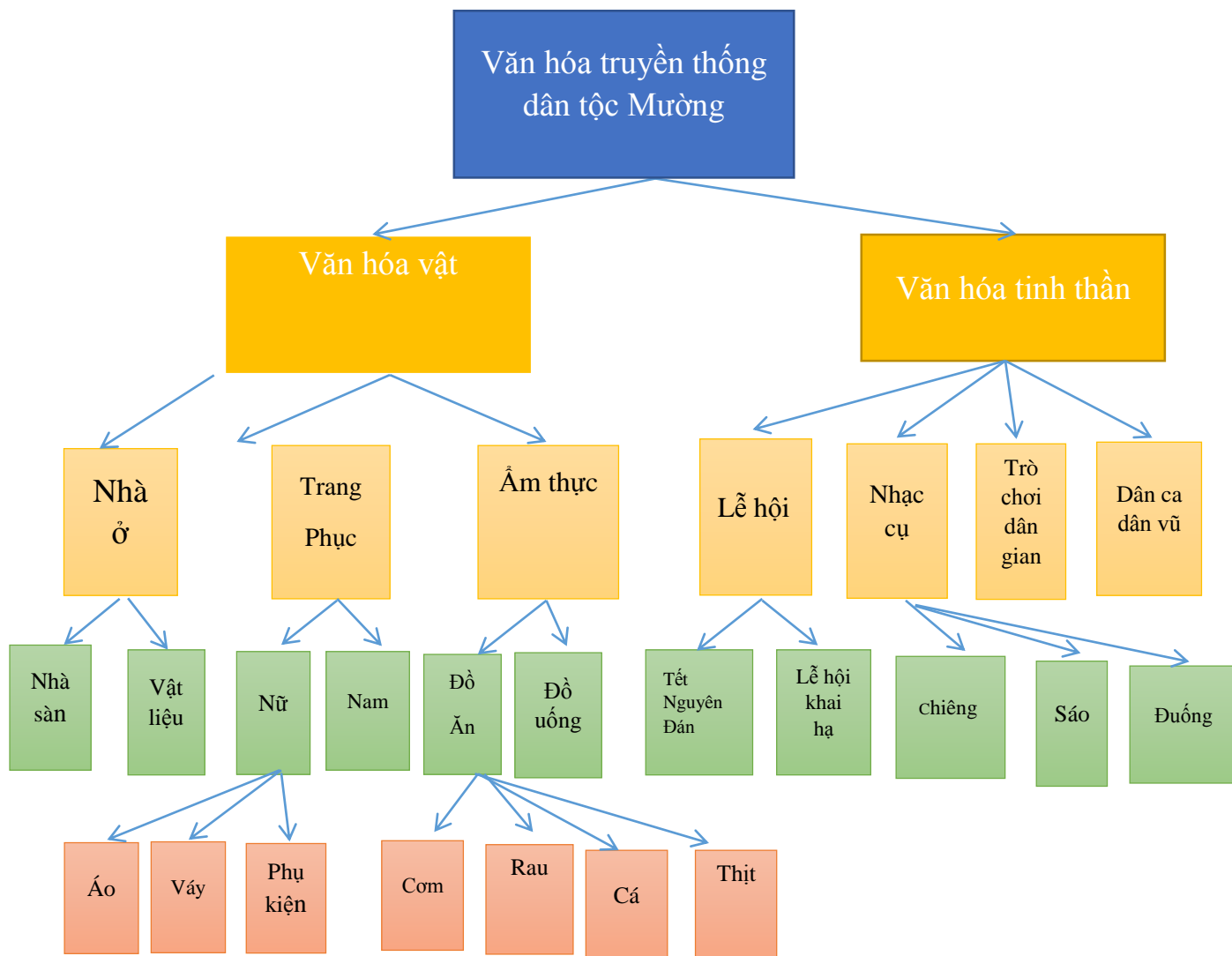
- Bước 1. Lựa chọn dạng sơ đồ tư duy: Cần căn cứ vào mục tiêu xây dựng kế hoạch chủ đề để lựa chọn dạng sơ đồ tư duy phù hợp.

- Bước 2: Vẽ sơ đồ tư duy

- + Chọn ý tưởng trung tâm
- + Thêm nhánh chính, nhánh con
- + Thêm từ khóa vào sơ đồ
- + Phân màu cho các nhánh
- + Trang trí

Ví dụ 1: Vẽ sơ đồ tư duy về một số thành tố văn hóa truyền thống của dân tộc Mường ở Hòa Bình.

- Bước 1: Chọn sơ đồ tư duy dạng cây
- Bước 2: Vẽ sơ đồ tư duy
- + Chọn ý tưởng trung tâm: Văn hóa truyền thống dân tộc Mường ở Hòa Bình.
- + Thêm nhánh chính, nhánh con: 02 nhánh chính: Văn hóa vật chất, văn hóa tinh thần; triển khai các nhánh con theo các mức độ 1,2,3...
- + Thêm từ khóa vào sơ đồ: các từ khóa nhằm tạo hệ thống thông tin cơ bản của các thành tố văn hóa. Việc bổ sung các từ khóa, giúp cho người học ghi nhớ thông tin nhanh chóng, nắm được thông tin cốt lõi của các thành tố văn hóa.
- + Phân màu cho các nhánh: Phân màu cho các nhánh nhằm tạo nên tính hệ thống, giúp người học dễ dàng ghi nhớ các thông tin theo trật tự logic. Đồng thời phân màu cho các nhánh làm tăng tính thẩm mỹ, tạo hứng thú cho người học.

Hình 1. Sơ đồ tư duy một số thành tố văn hóa truyền thống dân tộc Mường

Từ việc vẽ sơ đồ tư duy, sinh viên có thể xác định được:

- Hệ thống nội dung kiến thức cốt lõi của các thành tố văn hóa

- Lựa chọn các mức độ yêu cầu từ đơn giản đến phức tạp để đặt mục tiêu phù hợp cho trẻ lớp mẫu giáo lớn 5-6 tuổi.

- Có thể mở rộng hoặc thu hẹp các thành tố văn hóa truyền thống

2.2.3.2. Hướng dẫn sinh viên tìm hiểu thông tin chi tiết về các thành tố văn hoá truyền thống dân tộc Mường ở Hoà Bình.

Trên cơ sở sơ đồ tư duy về các thành tố văn hóa truyền thống của dân tộc Mường, sinh viên cần tự trang bị các nội dung kiến thức liên quan để thực hiện được mục tiêu giáo dục trẻ mẫu giáo về văn hóa truyền thống của dân tộc Mường. Để thực hiện được mục tiêu đó sinh viên cần tìm hiểu kiến thức thông qua các bước sau:

Bước 1. Thu thập thông tin

Sinh viên tìm kiếm nguồn thông tin từ các nguồn tài liệu chính thống

- Tài liệu tham khảo

+ *Người Mường địa lí nhân văn và xã hội học*, Jeanne Cuisinier, Nhà xuất bản Lao động, 1995

+ *Các vùng văn hóa và văn hóa các tộc người Việt Nam*, Lý Tùng Hiều, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, 2010

+ *Văn hóa người Mường huyện Kim Bôi tỉnh Hòa Bình*, Huyện ủy - HĐND huyện Kim Bôi, Nhà xuất bản Văn hóa dân tộc, 2009

+ *Văn hóa ẩm thực dân gian Mường Hòa Bình*, Bùi Chỉ, Nhà xuất bản Văn hóa dân tộc, 1995

+ *Bức tranh văn hóa các dân tộc Việt Nam*, Nguyễn Văn Huy, Nhà xuất bản Giáo dục, 1997

+ *Người Mường ở Hòa Bình*, Trần Từ, Hội Khoa học lịch sử Việt Nam, 1996

Để khai thác thông tin văn hóa truyền thống dân tộc Mường dưới dạng hình ảnh, video, bài viết...sinh viên có thể khai thác nguồn tài liệu trên các trang thông tin điện tử uy tín sau:

- Các website

+ Báo điện tử Hòa Bình, <https://www.baohoabinh.com.vn/>

+ Dân vận trung ương, <http://danvan.vn/Home/Dan-toc-Ton-giao-truyen-thong-va-phat-trien/>

+ Tạp chí nghiên cứu dân tộc, <https://ncdt.hvdt.edu.vn/>

+ Tạp chí dân tộc, <http://www.cema.gov.vn/tap-chi-dan-toc.htm>

Bước 2:

- Lựa chọn các thông tin liên quan đến chủ đề, ghi chép những nội dung cốt lõi.
- Lựa chọn đối tượng văn hóa truyền thống phù hợp với lứa tuổi trẻ mẫu giáo để chuẩn bị xây dựng kế hoạch chủ đề.

2.2.3.3. Hướng dẫn sinh lập kế hoạch xây dựng chủ đề từ việc lựa chọn yếu tố văn hoá truyền thống của dân tộc Mường trong giáo dục mầm non

Lập kế hoạch xây dựng chủ đề cần thực hiện qua các bước sau:

Bước 1: Lựa chọn chủ đề

Dựa vào chương trình giáo dục mầm non, và căn cứ vào sự hiểu biết, niềm yêu thích của bản thân về các thành tố văn hóa truyền thống của dân tộc Mường để lựa chọn các yếu tố văn hóa truyền thống phù hợp.

Bước 2: Xác định mục tiêu chủ đề

Căn cứ vào kế hoạch thực hiện chương trình theo năm học, kết quả thực hiện mục tiêu các chủ đề đã thực hiện trước đó, khả năng của trẻ... xác định mục tiêu về kiến thức, kỹ năng, thái độ sẽ hình thành ở trẻ theo 5 lĩnh vực phát triển: thể chất, nhận thức, ngôn ngữ, thẩm mỹ, tình cảm xã hội.

Khi xác định mục tiêu không nên đưa quá nhiều mục tiêu, mục tiêu phải rõ ràng, cụ thể, các mục tiêu đảm bảo phải có tính phát triển.

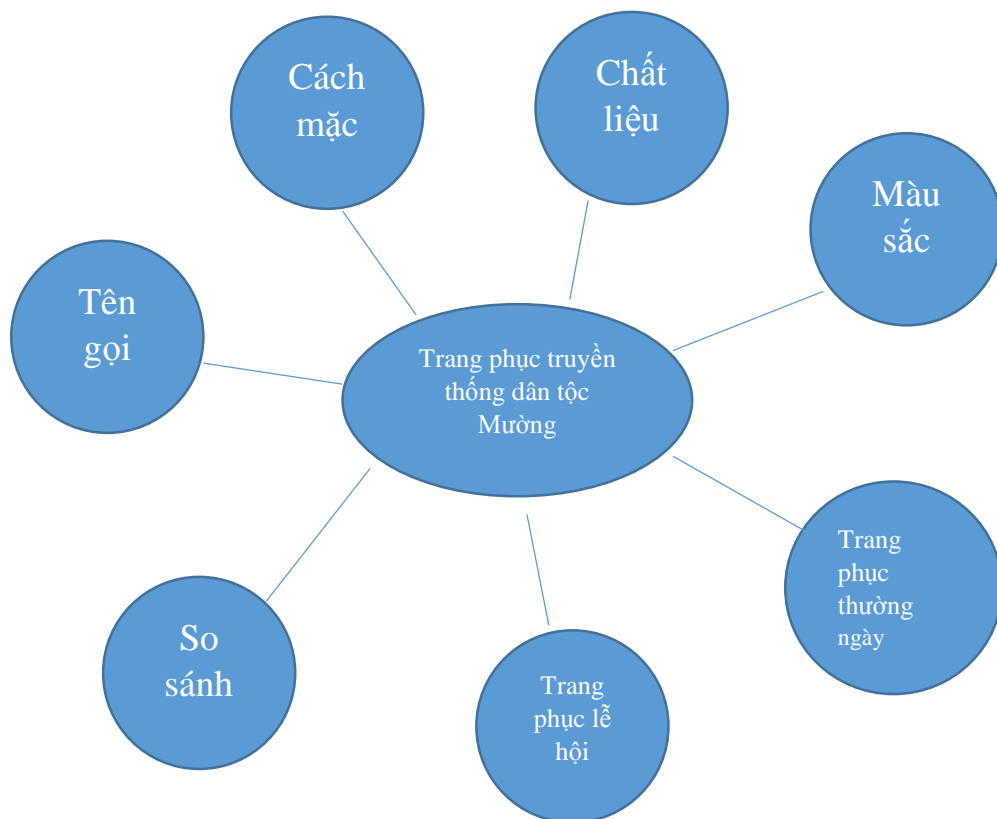
Ví dụ, với chủ đề “Trang phục truyền thống của dân tộc Mường” ở lớp mẫu giáo nhỡ 4-5 tuổi, cần xác định mục tiêu như sau:

- Mục tiêu phát triển nhận thức: Phân biệt được các bộ phận của trang phục: áo, váy, đồ trang sức đối với trang phục của nữ giới; áo, quần đối với trang phục của nam giới.
- Mục tiêu phát triển thẩm mỹ: Phân biệt được màu sắc trang phục.
- Mục tiêu phát triển ngôn ngữ: Biết được tên gọi của các bộ phận trên trang phục: áo pắn (áo ngắn), páy (váy), khăn đội đầu, dải thắt lưng, dây xà tích.

Bước 3: Lập mạng nội dung

Sinh viên dự kiến các nội dung liên quan đến chủ đề phù hợp với nhu cầu, trình độ phát triển của trẻ. Những nội dung này được lựa chọn trên các câu trả lời thu được từ 3 câu hỏi: Những gì trẻ đã biết? Những gì trẻ muốn biết? Những gì trẻ cần biết?

Ví dụ, với chủ đề “Trang phục truyền thống của dân tộc Mường” ở trên trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi đã học nên ở độ tuổi mẫu giáo lớn 5-6 tuổi nội dung phải mở rộng hơn.

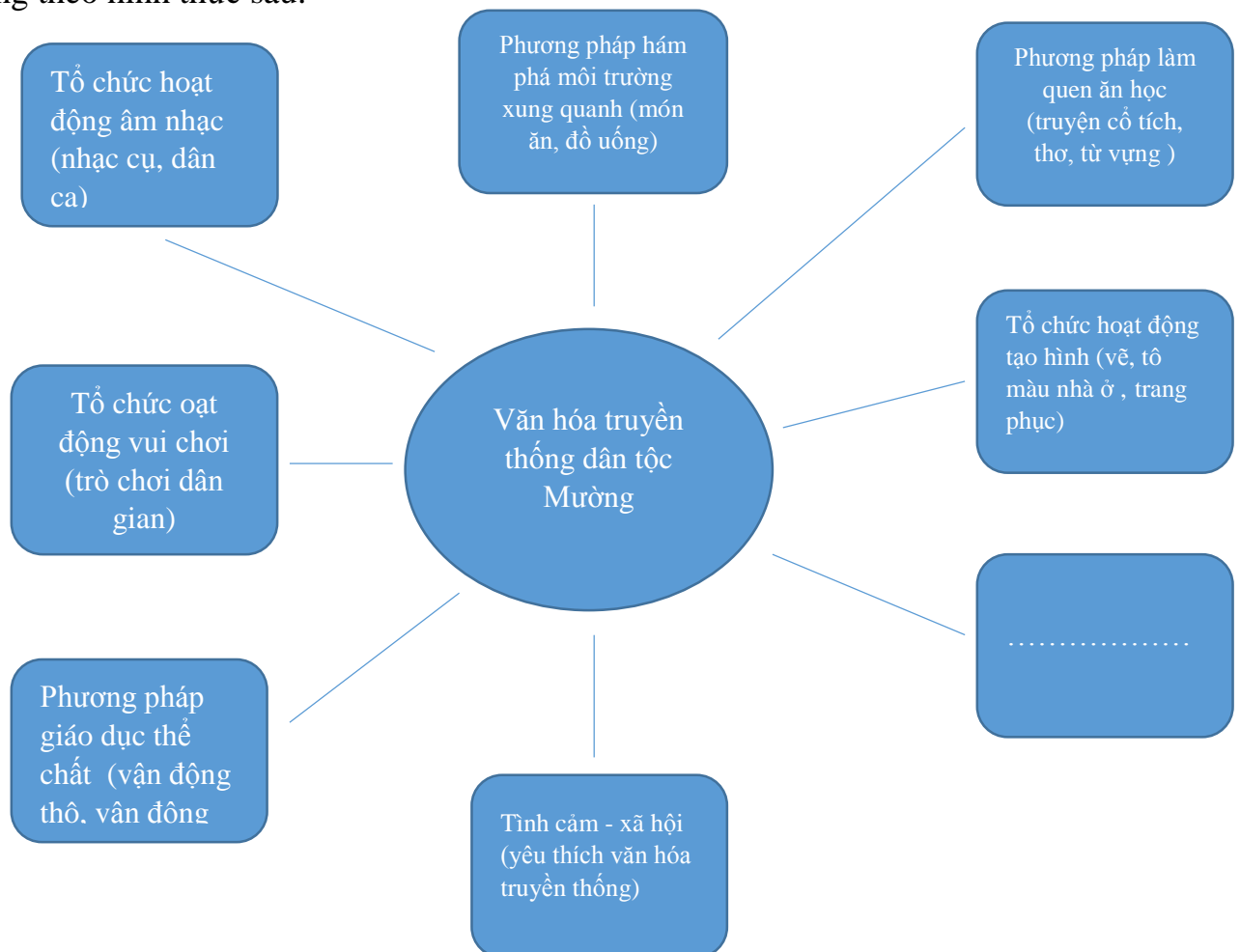
Chẳng hạn, nội dung tên gọi, trẻ 4-5 tuổi đã biết tên gọi một số bộ phận trang phục cơ bản, thì đến độ tuổi mẫu giáo lớn 5-6 tuổi trẻ phải biết thêm tên gọi các bộ phận chi tiết hơn của trang phục truyền thống như: Cạp váy, gấu váy, áo ngắn, áo chùng, khuy áo, cổ áo...Hoặc nội dung so sánh, độ tuổi 4-5 tuổi trẻ chưa so sánh, thì độ tuổi mẫu giáo lớn 5-6 tuổi trẻ có thể so sánh sự khác nhau giữa trang phục ngày thường và trang phục lễ hội; có thể mở rộng so sánh với trang phục áo dài truyền thống của dân tộc Kinh.

Bước 4: Xây dựng mạng hoạt động

Xây dựng mạng hoạt động là đưa ra các hoạt động giáo dục đa dạng để trẻ có thể học tập các nội dung của chủ đề dưới nhiều hình thức trải nghiệm học tập khác nhau. Thời gian thực hiện các hoạt động có thể diễn ra trong một ngày hoặc diễn ra trong một tuần để trẻ phát triển được đa dạng các kỹ năng và phát triển toàn diện cho trẻ.

Mạng hoạt động là gợi ý quan trọng để người dạy có thể vận dụng dạy học tích hợp trong giáo dục mầm non. Dạy học theo hướng tích hợp sẽ giúp trẻ được học tập chủ đề ở nhiều hình thức khác nhau. Qua đó trẻ có hứng thú, tích cực học tập các nội dung xoay quanh chủ đề.

Đối với chủ đề văn hóa truyền thống dân tộc Mường, mạng hoạt động có thể xây dựng theo hình thức sau:

Chẳng hạn cho trẻ mầm non 5- 6 tuổi tìm hiểu về món xôi ngũ sắc của dân tộc Mường (nguyên liệu, các bước làm món xôi ngũ sắc, cách bày đĩa xôi ngũ sắc, thưởng thức món xôi ngũ sắc), trẻ có thể phát triển được các lĩnh vực sau:

- Lĩnh vực khám phá môi trường xung quanh: Trẻ được tìm hiểu về gạo nếp, cách ngâm gạo, cách đồ xôi, các loại lá ngâm gạo nếp để tạo màu sắc ...
- Lĩnh vực tạo hình: Trẻ nhận biết các màu sắc, cách tạo nên đĩa xôi ngũ sắc...
- Lĩnh vực phát triển ngôn ngữ: Kể lại các bước làm món xôi ngũ sắc.
- Lĩnh vực tình cảm - xã hội: Trẻ biết quý trọng món ăn truyền thống của dân tộc Mường...

Bước 5: Xây dựng kế hoạch tuần

Xây dựng kế hoạch tuần thực hiện chủ đề văn hóa truyền thống dân tộc Mường cần sắp xếp hợp lí các hoạt động giáo dục xuyên suốt cả ngày và cả tuần. Khi xây dựng kế hoạch cần phải lưu ý các nội dung sau:

- Phải xác định khối lượng thời gian cần để cho trẻ thực hiện hoạt động. Căn cứ vào ý tưởng thiết kế các hoạt động phù hợp với nội dung và tâm sinh lí trẻ mầm non người dạy học phải lên được khối lượng thời gian chi tiết và thời gian tổng thể. Việc xác định được thời gian cụ thể giúp người dạy chủ động hơn trong việc triển khai các hoạt động giáo dục, thực hiện được các mục tiêu giáo dục mong đợi.

- Các hoạt động cần sắp xếp khoa học, có tính liên kết với nhau và có tính phát triển.

- Cần phải đa dạng các hoạt động để tạo sức hấp dẫn và thu hút sự chú ý của trẻ. Trẻ mầm non chưa có khả năng duy trì các hoạt động học tập trong khoảng thời gian dài, do đó trong việc xây dựng kế hoạch chủ đề người dạy phải kết hợp đan xen hoạt động tĩnh, hoạt động động để trẻ mẫu giáo tích cực hưởng ứng các hoạt động học tập mà không cảm thấy nhàm chán, mỏi mệt, khó chịu...

- Vận dụng linh hoạt các hình thức tổ chức dạy học. Sử dụng phương pháp dạy học tích hợp trong tổ chức dạy học sẽ giúp người dạy linh hoạt hơn trong việc xây dựng kế hoạch chủ đề.

- Cần chú ý sử dụng những điều kiện sẵn có để tổ chức các hoạt động cho trẻ. Các điều kiện có sẵn tại lớp học, tại nhà trường và tại địa phương sẽ giúp cho người dạy tiết kiệm thời gian, công sức cho việc chuẩn bị đồ dùng và thiết bị dạy học.

- Cần chú ý đến việc tạo điều kiện cho trẻ ở các mức độ khác nhau cùng được tham gia vào các hoạt động.

Ví dụ: Lập kế hoạch theo mạng hoạt động chủ đề văn hóa truyền thống dân tộc Mường dành cho trẻ mẫu giáo lớn 5-6 tuổi

Thứ, ngày Hoạt động	Thứ 2 (Ngày.....)	Thứ 3 (Ngày.....)	Thứ 4 (Ngày.....)	Thứ 5 (Ngày.....)	Thứ 6 (Ngày.....)
Phương pháp làm quen tác phẩm văn học	Kể chuyện sự tích nhà sàn				
Phương pháp khám phá khoa học về MTXQ				Làm món xôi đồ ngũ sắc	
Tổ chức hoạt động tạo hình		Vẽ nhà sàn			
Tổ chức hoạt động âm nhạc			Múa hát bài dân ca “Đập bông bông”		
Tổ chức hoạt động vui chơi			Chơi đẩy gậy		
Phương pháp giáo dục thể chất				Thi mang nước bằng ống bương	
Phương pháp làm quen với toán					Đi chợ bán Mường

Từ ví dụ xây dựng kế hoạch theo mạng hoạt động trên, chúng ta thấy rằng, các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường đã được thực hiện dưới nhiều hình thức khác nhau, đặc biệt là được tích hợp trong các hoạt động học. Thông qua đó trẻ mẫu giáo được trải nghiệm nhiều nội dung văn hóa vật thể, phi vật thể một cách tự nhiên, hấp dẫn.

Bước 6: Lên kế hoạch đánh giá

Đánh giá được thực hiện trong quá trình thực hiện và sau khi kết thúc chủ đề. Hoạt động đánh giá giá thể hiện ở việc quan sát trẻ, ghi chép nhật ký việc thực hiện các hoạt động. Qua việc đánh giá đó, giáo viên thấy được những ưu điểm, nhược điểm

trong việc thực hiện chủ đề. Từ đó rút ra những kinh nghiệm hữu ích để tổ chức tốt hơn các kế hoạch chủ đề tiếp theo.

Như vậy khi xây dựng kế hoạch thực hiện chủ đề văn hóa truyền thống dân tộc Mường cần chú ý sau:

- Mục tiêu của chủ đề cần căn cứ vào độ tuổi trẻ và kết quả đánh giá các chủ đề trước.
- Mạng nội dung chủ đề bao gồm nội dung kiến thức phù hợp với khả năng tiếp thu của trẻ.
- Cần sắp xếp các hoạt động giáo dục một cách hợp lý theo từng giai đoạn thực hiện chủ đề.
- Kế hoạch chủ đề chỉ là dự kiến, có thể thay đổi nội dung để phù hợp với hoàn cảnh và khả năng thực tế của trẻ.

Chẳng hạn đối với kế hoạch chủ đề văn hóa truyền thống dân tộc Mường dành cho trẻ mẫu giáo lớn 5-6 tuổi nói trên, khi đánh giá chúng ta cần trả lời một số câu hỏi sau:

Trẻ có thực sự thích thú tham gia vào các hoạt động không?

Trẻ thực hiện các nhiệm vụ do giáo viên yêu cầu được bao nhiêu phần trăm?

Hoạt động đã đạt được các chỉ tiêu đề ra chưa? Những điều gì trẻ làm chưa tốt?

Trên cơ sở các tiêu chí đánh giá đó, giáo viên rút ra những kinh nghiệm để tổ chức các hoạt động của chủ đề cho những lần tiếp theo được tốt hơn.

2.3. Khả năng áp dụng, nhân rộng sáng kiến

- Từ việc tổ chức khảo sát và tìm hiểu nhu cầu mong muốn và hướng dẫn sinh viên khóa 30 cách lựa chọn các giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường trong việc xây dựng kế hoạch chủ đề, các biện pháp của sáng kiến kinh nghiệm sẽ tiếp tục vận dụng cho sinh viên CDGD mầm non các khóa tiếp theo thông qua việc học học phần Cơ sở văn hóa Việt Nam, học phần Chương trình giáo dục mầm non - Tổ chức và thực hiện chương trình giáo dục mầm non.

- Các biện pháp của sáng kiến kinh nghiệm cũng là một tài liệu hỗ trợ cho các đồng chí giáo viên mầm non đang phụ trách công tác chăm sóc và giáo dục trẻ mầm non tại cơ sở thực hành Mầm non Hoa Sen trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình.

Chương III. KẾT LUẬN VÀ ĐỀ XUẤT

3.1. Kết luận

Trên cơ sở nghiên cứu lí luận về xây dựng kế hoạch chủ đề và qua nghiên cứu nhu cầu thực tiễn của sinh viên, chúng tôi đã đề xuất được các biện pháp hỗ trợ sinh viên biết lựa chọn các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường để xây dựng kế hoạch chủ đề.

Bước đầu vận dụng các giải pháp trên chúng tôi thấy có sự chuyển biến mạnh mẽ trong việc hướng dẫn sinh viên xây dựng chủ đề trong giáo dục mầm non. Sinh viên đã thực hiện tương đối tốt việc chọn lựa các giá trị văn hóa truyền thống một cách logic khoa học, từ đơn giản đến phức tạp, từ dễ đến khó trong các bước xây dựng kế hoạch chủ đề.

Trong các khóa học tiếp theo chúng tôi tiếp tục vận dụng và không ngừng nghiên cứu bổ sung thêm các biện pháp mới nhằm giúp sinh viên ngành CDGD mầm non khai thác được các yếu tố văn hóa truyền thống của các dân tộc sinh sống trên địa bàn tỉnh Hòa Bình trong chương trình giáo dục toàn diện cho trẻ em ở bậc học mầm non.

3.2. Đề xuất, kiến nghị

Đề nghị nhà trường hỗ trợ kinh phí mua sắm một số sản phẩm vật chất liên quan đến các giá trị văn hóa truyền thống như trang phục truyền thống dân tộc Mường, mô hình nhà sàn, nhạc cụ, dụng cụ nấu ăn truyền thống...để tổ chức các hoạt động trải nghiệm của trẻ mẫu giáo tại Cơ sở thực hành mầm non Hoa Sen hoặc các hoạt động học tập của sinh viên chuyên ngành CDGD mầm non.

Đề nghị Đoàn Thanh niên, Hội sinh viên tăng cường khai thác các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Mường trong việc tổ chức các hoạt động văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao cho sinh viên.

Đề nghị các bộ phận chuyên môn tổ chức chuyên đề về hướng dẫn sinh viên tổ chức các hoạt động xây dựng và thực hiện các chủ đề có liên quan đến các giá trị văn hóa truyền thống dân tộc Mường.

TÁC GIẢ

Đặng Hoàng Hà

XÁC NHẬN CỦA TRƯỞNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM HÒA BÌNH

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Chương trình giáo dục mầm non*, năm 2016, Nxb Giáo dục Việt Nam.
2. Đặng Thành Hưng (2002), *Dạy học hiện đại – Lí luận, biện pháp, kỹ thuật*, Nxb ĐHQG Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Hoà, *Giáo trình giáo dục tích hợp ở bậc học mầm non*, Nxb ĐHSP, 2010
4. Trần Bá Hoàn, *Dạy học lấy người học làm trung tâm*, Tạp chí Thông tin khoa học giáo dục, số 96/2003, trang 1.